

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ
ОХРИДСКИ“

ФАКУЛТЕТ КЛАСИЧЕСКИ И НОВИ ФИЛОЛОГИИ
СПЕЦИАЛНОСТ КЛАСИЧЕСКА ФИЛОЛОГИЯ

КУРСОВА РАБОТА ПО СТАРОГРЪЦКА
КУЛТУРА

Интелектът на Херакъл като проява на човешката
му природа

Ян Митев, Втори курс, Факултетен номер: 50964

СОФИЯ 2017

СЪДЪРЖАНИЕ

Увод.....	1
Немейският лъв.....	2
Лернейската хидра.....	3
Оборите на цар Авгий.....	4
Ябълките на Хесперидите.....	6
Гигантомахия.....	9
Заключение.....	11
Библиография.....	12

Увод

Херакъл е най-разпознаваемият гръцки герой. Син на Зевс и на смъртната жена Алкмена, и заради това обречен да е непрестанно преследван от гнева на Хера. Почитан едновременно като бог и като херос. Според Омировия химн за Херакъл¹ „най-могъщ измежду всички хора“. Прочут с изпълняването на дванадесет подвига, по заповед на царя на Тиринт – Евристей, извършването, на които го установяват като благодетел на цялото човечество. В процеса на тяхното изпълняване той подчинява природни стихии, разширява границите на човешката цивилизация и я защитава, като опитомява силите на природата и хаоса. Тези дела му печелят безсмъртие, превръщайки го в единствения херос, приет в кръга на боговете олимпийци. Историята на неговата апотеоза дава обяснение за двойствената му природа, в смисъл на преминаването му от смъртен в бог. А като смъртен Херакъл далеч не е идеализиран персонаж. В митовете той страда от пристъпи на лудост, предизвикани от Хера, извършва неволни престъпления заради неспособност да контролира гнева си и от склонност да действа импулсивно. Всичко това го обрисова като несъвършен, трагичен образ, ексцесивен в живота и страданието си, но преди всичко друго смъртен човек, принуден да понася тежки последствия от липсата си на мъдрост и търпение. Тези негови качества, в комбинация с физическата му сила, го обричат да е популярно възприеман като груб и недосялан герой, лишен от интелект. Мисля, че този стереотип може да доведе до едно повърхностно четене на митовете за Херакъл. Безспорно той често постъпва по немъдър начин, но не трябва да смятаме, че това е показателно за неговата интелигентност. Несъвършенствата му повече от всичко друго говорят за човешката му същност, а не за липсата му на интелект. Подобно на всеки друг смъртен, който е невеж относно обратите на собствената си съдба, на него му липсва мъдростта да прозре последствията от действията си, привилегията да се предвиждат тези обрати остава запазена за боговете. Интелектът и изобретателността обаче са подарък от Прометей за хората, с които той ги спасява от вечно съществуване „подобни на видения“² „в мъгла и мрак“³. Прометей учи хората на занаяти, изкуства и науки. Дава им инструментите, които им помагат да оцеляват и да намерят своите идентичност и място в свят на богове, титани и чудовища.

---

¹ НН. 15.

² Aesch. PB. 445–450.

³ Ibid

Хермес и Прометей се отличават от останалите богове в гръцкия пантеон със своята изобретателност, находчивост и дори лукавство. Мисля, че това са качествата, с които културата, дала живота на тези митове, до някаква степен се себеидентифицира. Боговете, които са техни благодетели и като сфери на влияние са близки до света на хората, биват очовечени, в смисъл на това, че проявяват човешки качества. В тази работа ще се съсредоточа върху тези подвизи и *πάρεργα* на Херакъл, където той най-явно демонстрира своите интелект и изобретателност, но смятам, че следи от тях могат да се намерят в наратива на повечето от неговите подвизи. Източниците, на които ще се позовавам, са най-цялостно запазените митографии, тези на Аполодор и на Диодор Сицилийски. Където е възможно, ще сравнявам с останали фрагменти от по-ранни източници като Херодор или с кратките епизоди, споменавани от Омир и Хезиод, за да се добие по-ясна представа кои елементи са съществували още в най-дълбока древност и кои е по-вероятно да са късно добавени.

Немейският лъв

Убийството на Немеяският лъв е засвидетелствано рано, още от Хезиод⁴. Тук ще използвам за основа разказа на Аполодор⁵ и ще сравнявам с по-ранни източници, където е възможно. Първата задача, която Евристей възлага на Херакъл, когато той встъпва в негова служба, е да донесе кожата на Немеяският лъв. Според Хезиод лъвът е потомък на кучето Орт и Ехидна. Според Аполодор той е роден от Тифон и Ехидна, което го свързва генеалогично с Цербер. Това създава интересно рамкиране в разказа на Аполодор, където подчиняването на кучето Цербер е последният подвиг и е извършен по сходен начин като първия.

На път към Немея Херакъл отсяда в Клеона при беден човек на име Молорх. Понеже Молорх иска да направи жертвоприношение, Херакъл му казва да изчака до трийсетия ден и ако се върне жив и здрав, да принесе жертва на Зевс Спасител, а ако загине, да принесе жертва на самия него като на херос. Намирам това за интересен детайл, който ни напомня, че в процеса на извършването на подвизите си Херакъл никога не забравя смъртната си природа и в този момент, изправен пред първото от много следващи изпитания, той допуска, че може да срещне смъртта си.

---

⁴Hes. Th. 325–335.

⁵ Apollod. 2.5.1.

След като проследява и намира лъва, Херакъл започва схватката, като го улучва със стрела, която се оказва безполезна, тъй като лъвът е неуязвим. Първото литературно засвидетелстване на мотива за неуязвимост на лъва е в победна ода от Бакхилид⁶ по повод победата на състезател по панкратион през 480 г. пр.н.е. Начинът, по който Херакъл подхожда към всяко едно от своите изпитания, е сходен и в него може би личи неохотата, с която той се впуска срещу опасностите. Той никога не изгражда предварителна стратегия, за да се справи с препятствията пред себе си, за разлика от Тезей⁷, който се подготвя, преди да влезе в лабиринта на минотавъра и доброволно приема да замине за Крит. Заповедите на Евристей са замислени като невъзможни за изпълнение задачи. Когато Херакъл е поставен в ситуация, в която трябва да се пребори с невъзможното, той бързо разбира, че свръхестествената му сила е безполезна, ако не я използва интелигентно. Ако произхода на силата му е божествен, то интелектът, който се принуждава да използва, със сигурност е белег на човешката му същност, но тя се проявява тогава, когато той е изпитан истински.

След като разбира, че оръжията са безполезна, Херакъл вдига боздугана си и се втурва да преследва лъва към пещера, която има два входа. Когато лъвът се скрива вътре, Херакъл зазида единия вход, а през другия се промъква до звяра и го удушава, като използва аристократичното изкуство на борбата. С победата си над лъва Херакъл се сдобива с неуязвимата му кожа, която ще използва като броня в предстоящите изпитания.

Лернейската хидра

Сблъсъкът на Херакъл с хидрата е споменат още от Хезиод⁸, който също споменава и Йолой като помощник. Хидрата също като немейския лъв и Цербер е родена от Тифон и Ехидна. Евристей заповядва на Херакъл да я убие като второ изпитание. Тя живеела в блатото Лерна, като често излизала в близката равнина, която опустошавала. Според Аполодор⁹ има огромно тяло с девет глави, една от които безсмъртна. Броят на главите е различен от автор до автор. Поетът Алкей¹⁰ е най-ранният източник, около 600 пр.н.е., според когото броят им е девет. Век по-късно

---

⁶ Bacchyl. Ep. 13, 45–55.

⁷ Apollod. Epit. E.1.

⁸ Hes. Th. 315–320.

⁹ Apollod. 2.5.2.

¹⁰ Alcaeus. fr. 443.

Симонид от Кеос казва, че са петдесет, а Диодор, че са сто. Аполодор е единственият, достигнал до нас, източник, според когото една от главите е безсмъртна.

Схватката с хидрата се случва край изворите на река Амимона, близо до леговището ѝ. Херакъл се опитва безуспешно да смаже с боздугана си главите ѝ, защото на мястото на всяка умъртвена глава изникват две нови. На хидрата помага и огромен рак, който хапе краката му. Този рак е неразделна част от историята, също като Йолай, още от най-ранните изобразявания на мита в гръцкото изкуство¹¹. Херакъл бързо го убива и после вика Йолай като помощник. Според Диодор¹² Херакъл изобретява гениален план, когато заповядва на Йолай да започне да изгаря зародишите, от които израстват новите глави с горящо дърво. Аполодор не уточнява дали идеята е на Херакъл или на Йолай. И двамата са смъртни хора и затова мисля, че посланието остава същото, независимо от двата варианта, стига загадката да не е решена с помощта на някой бог като Атина, която е съюзник на Херакъл в изпитанията, и в изкуството е изобразявана като свързана с този конкретен подвиг.

Подходът на Херакъл към това изпитание остава същият както и с първото. Той се хвърля сяко в опасността и се принуждава да се справи с невъзможен проблем, който не може да се реши със сила. Накрая това, което му помага да подчини чудовището, е човешката намеса на племенника му Йолай. Мотивът за безполезността на силата, която не е ръководена от разум, остава същият. Аполодор добавя, че Евристей отказва да признае този подвиг, защото Херакъл получава помощ при изпълняването му.

Оборите на цар Авгий

Единственият подвиг, който не се появява в изкуството или литературата през Архаиката, е почистването на Авгиевите обори. Най-ранното засвидетелстване е в началото на пети век от Пиндар¹³ по случай победата на Хагесидам от западна Локрида в състезание по бокс. Там се споменава, че убийството на близнаците Молиони от Херакъл трябва да застави Авгий да му плати за работата, която той е свършил, но не се конкретизира в какво се е състояла тази работа. Два века по-късно първата поява на

---

¹¹ Stafford Emma, Herakles, New York: Routledge, 2012, p. 34

¹² Diod. 4.11: „ἐπινοήσας τι φιλοτέχνημα προσέταξεν“.

¹³ Pind. O. 10, 25–30.

подвига в изкуството е на метопите на храма в Олимпия. Най-ранният източник на цялата история е Диодор, който разказва, че задачата била унизителна, но Херакъл отклонява потока на местна река към оборите, така че да успее да се справи без да се опозори. Най-подробният разказ е на Аполодор¹⁴, според когото Херакъл отива при Авгий, без да разкрива, че това е задача, дадена му от Евристей, и се обзалага, че ще успее да почисти сам оборите за един ден, ако Авгий му даде една десета от стадата си. Авгий не вярва, че това е възможно, но Херакъл успява, като пренасочва реките Алфей и Пеней, така че течението им да минава през обора, и изкопава излаз в единия край, откъдето водата да излезе. Когато Авгий разбира, че това е задача, възложена от Евристей на Херакъл, отказва да плати. На свой ред Евристей отказва да признае подвига за изпълнен, защото е изпълнен срещу възнаграждение.

Според Аполодор този подвиг е пети по ред, а според Диодор – шести. Пети от първоначални общо десет или шести от общо дванайсет. Изпълнението му би трябвало да бележи средата на времето, което Херакъл ще прекара в служба на Евристей. Безспорно при изпълнението на тази задача той най-ярко показва способността си да мисли съобразително. Диодор дори изразява личното си възхищение от Херакъл заради начина, по който се справя¹⁵. Този подвиг се отличава от останалите. В него не се побеждава някое легендарно чудовище, не се търси съкровище, не се прекосяват гигантски пространства в търсене на митични създания. Защото е толкова различен, се предполага, че може би първоначално не е бил част от каноничните митове, а е бил утвърден като такъв заради влиянието на метопите върху храма в Олимпия. Смятам, че мястото му в цялата подредба от подвизи е от значение за тълкуването му. Разказът ни показва промяната, която е настъпила в Херакъл в процеса на всекидневното му справяне с неразрешими проблеми. За пръв път той има ясна идея от самото начало какво да направи, за да победи обстоятелствата. По средата на десетте години, на които е осъден в служба на Евристей, Херакъл вече се е научил да използва онова, което винаги е било най-силното му качество, но свикнал да разчита на божествената си природа, не му се е налагало. Едва по средата на своите мъки и унижения, когато е принуден от Евристей да се унижи най-много от всякога, той показва, че вече се е научил как да разчита на човешката си природа, за да може да изкупи себе си и престъпленията си и да стане достоен за собствената си божественост.

Това, че двата подвига, при които Херакъл използва най-много хитрост, за да се

---

¹⁴ Apollod. 2.5.5.

¹⁵ Diod. 4.13: „διὸ καὶ θαυμάσαι τις ἂν τὴν ἐπίνοιαν“.

справи, не биват признати от Евристей, може да ни наведе на мисълта, че Херакъл е наказан именно защото е използвал хитрост и не ги е изпълнил честно. Мисля, че трябва да имаме предвид, че Евристей през цялото време се надява, че Херакъл ще се провали. Задачите, на които го изпраща, са замислени като невъзможни за изпълнение. Това, че Херакъл е наказан за най-големите си успехи, по-скоро цели да покаже колко недостоеен е Евристей, за да му бъде господар и как, когато героят успява да надделее по най-достойния начин, страданието му бива удължено от враговете му.

Ябълките на Хесперидите

За този подвиг е може би намекнато в „Теогония“, но освен този пасаж¹⁶ нямаме друг източник от периода на Архаиката. В средата на пети век историята е била разказана подробно от Ферекид, от когото имаме останал преразказ от античен коментатор на Аполоний¹⁷. Едно нещо е ясно, че във версията на Ферекид Херакъл изпраща Атлас да донесе ябълките вместо него, докато той самият поддържа небесния свод. Аполодор¹⁸ също следва тази традиция. Разказът на Диодор¹⁹ е по-праволинеен, в него Херакъл отива лично да вземе ябълките и убива дракона, който ги пази. На метопите в Олимпия е изобразен моментът, в който Херакъл държи небесния свод на раменете си с лице срещу Атлас, който тъкмо се е върнал със златните ябълки в ръце. Има разногласия между различните антични и съвременни коментатори относно местоположението на градината на Хесперидите. Тя изглежда се намира някъде „срещу залеза“, на границата на познатия свят. Диодор поставя този подвиг на последно място, а Аполодор на предпоследно. Последният поставя мястото на градината в земята на хипербореите и следва разказа на Ферекид, като обяснява, че ябълките са били дадени от Гея като подарък за сватбата на Зевс и Хера. Пазел ги безсмъртен дракон, също потомък на Тифон и Ехидна, който имал сто глави и всяка имала различен глас.

По време на пътешествието си Херакъл убива един син на Арес и двама сина на Посейдон — полубогове като него самия, които се отличават с жестокостта си спрямо чужденци. Общото за всички е, че нарушават традицията на ксения между домакин и гостенин такава, каквато е покровителствана от Зевс. Херакъл продължава да е в ролята

---

¹⁶ Hes. Th. 515–530.

¹⁷ Pher. fr. 16–18.

¹⁸ Apollod. 2.5.11.

¹⁹ Diod. 4.26.

си на носител на цивилизация в по-отдалечените краища на познатия за гърците свят. Херакъл побеждава също Нерей, с цел да научи къде се намира градината на Хесперидите. Пътят му най-накрая го отвежда до Кавказ, където Прометей търпи своето наказание.

Историята с приковаването на Прометей и последвалото му спасение от Херакъл е разказана още от Хезиод в „Теогония“²⁰, който обяснява, че Зевс позволява спасението му, защото иска да увеличи славата на сина си. Мисля, че начинът, по който се осъществява самото спасение, може да се обясни, ако се обърне внимание на мотивите, които свързват отделните подвизи в едно цяло. Прометей е най-човеколюбивият бог, титан, който се обрекъл на вечни мъки, за да донесе огъня на човечеството, промислител, който дава инструмента, върху който бива изградена човешката цивилизация. Той създава условията, които помагат на човешкия интелект да се развие по начин, който позволява на хората да оцелеят и добият независимост от властта на боговете. Прометей е благодетел, който помага на хората да намерят своята идентичност в свят на конфликт между силите на реда и хаоса. Смятам, че не може да е случайно, че Херакъл попада на него, когато е толкова близо до края на своите изпитания. Според Аполодор, за да бъде спасен Прометей, трябва да се направи замяна. Хирон се отрича от безсмъртието си, за да може Прометей да живее. Хирон, в контраст с останалите кентаври, е цивилизован и мъдър. Мисля, че подобно на Херакъл, който се научава да подчини импулсивността си, за да успее човекът в него да излезе победител в борбата с неуязвими зверове и чудовища. Така и когато трябва да бъде освободена човешката промисъл, е нужно да се жертва онази част от човешката природа, която е низша и животинска. В този ред на мисли Прометей се явява продължение на Хирон, на неговата интелигентна същност, която бива освободена, когато низшата природа, символизирана от животинската половина на Хирон, бъде жертвана. И Херакъл е най-подходящ да извърши тази замяна, той, който през всичките си страдания е научил именно каква сила се крие в това да владееш себе си, като дадеш свобода на разума, с който да пребориш враговете на цивилизацията.

Докато изпълнява този подвиг, Херакъл среща двама братя титани – Прометей, който по времето на единоборството между олимпийци и титани заема страната на Зевс, и Атлас, който остава да се бие на страната на титаните. Те са синове на Япет и Климена. И двамата биват наказани за простъпките си спрямо реда на боговете

---

²⁰ Hes. Th. 510–535.

олимпийци. Освободен от Херакъл, Прометей го съветва, като пристигне в земята на хипербореите, да не отива сам за ябълките, а да поеме небесния купол на раменете си и да изпрати Атлас да ги вземе вместо него. Херакъл прави именно това и изпраща Атлас да откъсне три ябълки от градините на Хесперидите. Като се връща, Атлас заявява, че сам ще отнесе ябълките на Евристей, защото не иска повече да държи небето, а Херакъл трябва да остане и да го поддържа вместо него. Херакъл привидно се съгласява, Прометей го бил посъветвал как да измами Атлас. Героят моли Атлас да вземе небесния свод отново само за малко, докато той си сложи подложка на главата. Атлас се съгласява, оставя ябълките на земята и поема товара, а Херакъл ги взема и потегля обратно към Тиринт.

Мисля, че този епизод най-ярко от всичко до този момент ни показва безполезността на безграничната сила, която не е използвана интелигентно. В „Прикованият Прометей“ на Есхил Прометей разказва²¹ как се е опитал да убеди титаните да използват хитрост в борбата си срещу Зевс, но те го презрели, сигурни в силата си и в лекотата, с която ще победят. Майка му предрекла, че не със сила или насилие, а с хитрост било отредено на победителите да надделеят. Като използваме този пасаж като основа, можем да разсъждаваме, че преодоляването на това изпитание от Херакъл демонстрира новопридобитото му превъзходство над титаните и тяхната сила. Той вече е добил опит от всички предишни изпитания, научил се е да разчита на интелекта си, за да се справи с невъзможни препятствия. Херакъл разбира нуждата да се вслуша в съвета на бащата на човечеството, Прометей. Чрез неговия съвет той добива надмощие над Атлас, чиято сила го е обрекла на вечно робство. Херакъл успява да се справи там, където титаните са се провалили, и наградата му за тази победа са златните ябълки.

Подобен тип подход към интерпретиране на мита, при който се приема, че историята е повърхност, зад която се крие философско или теологично послание, има корени още в античността, добър пример е митографът Херодор²², според когото трите ябълки представляват три добродетели: въздържание от гняв, алчност и хедонизъм, пазени от змията на желанието, която Херакъл, облечен в лъвската кожа на мъдрия разум, убива с боздугана на силния дух.

---

²¹ Aesch. PB. 210 –220.

²² Herod. fr. 14.

Гигантомахия

От всички *пáρεργα* на Херакъл със сигурност от най-голямо е значение е участието му в битката на боговете срещу гигантите, които застрашават установената от Зевс власт. Аполодор я поставя хронологично след завръщането му от Троя. Спомената е за първи път в една от запазените оди на Пиндар²³, където е включена в предсказанието на Тирезий за бъдещето на невръстния Херакъл, непосредствено преди да спомене, че ще постигне безсмъртие след много страдания. Връзката между гигантомахията и обожествяването на Херакъл е възможно да е спомената от Хезиод²⁴, който казва, че щастливият живот на Херакъл на Олимп е последвал от изпълняването на „велико дело сред боговете“, но други интерпретации също са възможни. Цялостен разказ получаваме за пръв път от Аполодор²⁵. Разгневена заради съдбата на титаните, Гея ражда от Уран гигантите, огромни по размер и ненадминати по мощ. От главата и брадата им се спускат дълги коси, а на краката си имат змийски люспи. В изкуството от Архаиката и Класиката гигантите са изцяло антропоморфни, понякога облечени като хоплити, понякога носещи животински кожи, за да се наблегне на варварството им. На олтара на Зевс от Пергам, който е от епохата на Елинизма, много от тях имат крила и крака, които завършват като змийски глави, подобно на тези описани от Аполодор.

За мястото на битката се посочва Италия, на Флегрейските полета в Кампания. Предсказано било, че боговете няма да могат да убият нито един гигант, ако не получат помощ от смъртен. Когато Гея разбира това, започва да търси вълшебни биле, с чиято помощ гигантите да станат неуязвими и към смъртни хора. Зевс откъсва билето пръв и изпраща Атина да повика Херакъл за съюзник. За пореден път враговете на Олимп са създания, които принадлежат на хаоса и са „ненадминати по мощ“. Ясно е установено, че на боговете им липсва нещо, за да могат да се справят с този враг. Ако няхахме предвид посланието на предишните митове, това, че е нужна човешка намеса, за да се победят същества, които притежават безгранична сила, би ни изненадало. Смятам, че този мит представя човечеството като притежател на качества, които са различни от

---

²³ Pind. N. 60–72.

²⁴ Hes. Th. 954.

²⁵ Apollod. 1.6.1.

тези на боговете, но такива, които са достойни да ги направят редом с тях защитници на реда от хаоса. Качества, които могат на свой ред да им помогнат да постигнат божественост, и Херакъл в случая е техен най-ярък представител.

Двамата най-открояващи се гиганти са Порфирион и Алкионей. Алкионей, подобно на Антей, е безсмъртен, ако се сражава на земята, в която се е родил. Него първи Херакъл улучва със стрела, но всеки път, когато той пада, силите му се възвръщат и се изправя наново. По съвет на Атина Херакъл го извлича извън Палена и така го убива. Когато Порфирион напада Хера, Зевс го поразява с мълния, а Херакъл го убива, като го улучва със стрелата си. После Аполон изважда със стрела лявото око на Ефиалт, а Херакъл дясното. Атина хвърля по бягащия Енкелад остров Сицилия. Полибот стига до остров Кос, от който Посейдон откъсва едно парче земя и го хвърля срещу него. Останалите гиганти Зевс поразява с мълнии, а Херакъл ги довършва със стрелите си.

На фона на тази битка на стихии, която променя облика на познатия за гърците свят, Херакъл се бие редом с боговете и накланя везните в тяхна полза, използвайки единствено лъка си. Лък, който му е подарък от Аполон и използван от Херакъл смятам, че е носител на същата символика като лъка на Аполон. Филип Харш в своето изследване „Ролята на лъка във Филоктет на Софокъл“ казва: „Херакъл прави цивилизацията възможна, като постига властта на човека над звяра и доказва превъзходството на цивилизования човек над варварина. Освобождава Прометей, бащата на изкуствата, убива кентаврите, диви чудовища, които отказват рожденото си право да бъдат хора. Неговото най-великолепно оръжие във всичко това е лъкът, божествен в произхода си. Този лък, подарък на Аполон за Херакъл, символизира човешкия интелект приведен в действие, за да осигури човешката власт над земята²⁶.“ Въръжен с подобно оръжие, Херакъл се превръща в един достоен и незаменим съюзник на боговете в борбата им срещу враговете на реда.

---

²⁶ Philip Whaley Harsh. The Role of the Bow in the Philoctetes of Sophocles, The American Journal of Philology, vol 81, No. 4, p. 412, 1960.

Заклучение

Най-популярната интерпретация на името на Херакъл е, че означава слава на Хера. Според Пиндар²⁷ рожденото име на героя е Алкид или потомък на Алкей. Хера сама го прекръства, когато неохотно признава, че славата му е спечелена заради мъките, които тя му е причинила. Преди Херакъл да се роди, Зевс заявява, че той ще бъде господар на всички, които са близо до него²⁸. Хера го обвинява в лъжа и го кара да се закълне, че предреченото наистина ще се случи. После тя чрез измама отнема рожденото право на Херакъл и през годините на неговия живот го превръща в изгнаник, луд човек, убиец на собствените си деца, роб. Независимо колко презрян, унижен и отчаян е един човек, всеки може да намери част от собственото си страдание в живота на Херакъл. Поел по пътя на своето изкупление, той се научава да разчита на разума си там, където грубата сила не е достатъчна, и накрая това, което му помага да постигне божественост, е нищо друго освен собствената му човешка природа. Посланието, че такава награда може да стои накрая на всички мъки и премеждия на човешкия живот, е безспорно много силно, особено за култура, чиято религия ограничава надеждите за благополучие най-вече до настоящето. Фактът, че Херакъл разчита на човешки качества, за да постигне тази награда, го прави герой, който заедно със собственото си обожествяване носи надеждата, че всеки един човек е достоен за същата награда, стига да успее да се справи и изтърпи изпитанията, които съдбата му предлага. Смятам, че митовете за Херакъл издават една непоколебима вяра в силата, която се крие в това да бъдеш човек, и в способността на целия цивилизован свят да се справи с което и да било препятствие. Щом Херакъл е символ на тази вяра, може би по един начин Хера е успяла да изпълни обещанието на Зевс по-добре, отколкото той някога би могъл да се справи.

---

²⁷ Pind. fr. SM. 291.

²⁸ Hom. II. 19. 110–115.

Библиография

1. Aeschylus. Aeschylus, with an English translation by Herbert Weir Smyth, Ph. D. in two volumes. 1. Prometheus Bound. Herbert Weir Smyth, Ph. D. Cambridge, MA. Harvard University Press. 1926.
2. Apollodorus. Apollodorus, The Library, with an English Translation by Sir James George Frazer, F.B.A., F.R.S. in 2 Volumes. Cambridge, MA, Harvard University Press; London, William Heinemann Ltd. 1921.
3. Stafford, Emma. Herakles. New York: Routledge, 2012.
4. Hesiod. The Homeric Hymns and Homeric with an English Translation by Hugh G. Evelyn-White. Theogony. Cambridge, MA.,Harvard University Press; London, William Heinemann Ltd. 1914.
5. Homer. Homeri Opera in five volumes. Oxford, Oxford University Press. 1920.
6. Homer. The Iliad with an English Translation by A.T. Murray Cambridge, MA., Harvard University Press; London, William Heinemann, Ltd. 1924.
7. Philip Whaley Harsh. The Role of the Bow in the Philoctetes of Sophocles The American Journal of Philology, vol 81, No. 4, pp. 408–414, 1960.